2026-yil
7-son

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI

ILMIY - METODIK

JURNALI

saen.uz

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI

2026-yil
7-son

Bosh muharrir:
Shoumarov G‘ayrat Bahromovich, psixologiya fanlari doktori, akademik

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Qodirov Umarali Do‘stqobilovich, psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Mas’ul kotib:
Muqimov Alisher

Texnik muharrir:
Qarshiyev Jamshid Murotaliyevich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.

TAHRIR HAY’ATI:

01.00.00 – FIZIKA-MATEMATIKA FANLARI
Ayupov Shavkat Abdullayevich, fizika-matematika fanlari doktori, akademik
A’zamov Abdulla, fizika-matematika fanlari doktori, akademik
Zohidov Erkin A’zamovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor

02.00.00 – KIMYO FANLARI
Normaxamatov Nodirali Soxobataliyevich, kimyo fanlar doktori, professor
Tojibayev Komiljon Sharobitdinovich, kimyo fanlar doktori, akademik

03.00.00 – BIOLOGIYA FANLARI
Abdurahmonov Ibrohim Yo‘lchiyevich, biologiya fanlari doktori, akademik
Sulaymonov Botirjon Abdushukurovich, biologiya fanlari doktori, akademik

04.00.00 – GEOLOGIYA-MINERALOGIYA FANLARI
Fayziyev Abdulhaq Radjabovich, geologiya-mineralogiya fanlari doktori, professor
Husanov Sultonboy To‘xtayevich, geologiya-mineralogiya fanlari doktori, professor

05.00.00 – TEXNIKA FANLARI
Allayev Qahramon Rahimovich, texnika fanlari doktori, akademik
Majidov Inom Urishevich, texnika fanlari doktori, professor
Turobjonov Sadritdin Maxamatdinovich, texnika fanlari doktori, akademik
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

06.00.00 – QISHLOQ XO‘JALIGI FANLARI
Namozov Shodmon Ergashovich, qishloq xo‘jaligi fanlari doktori, akademik
Shoumarov Hikmat Bahromovich, qishloq xo‘jaligi fanlari nomzodi, professor

07.00.00 – TARIX FANLARI
Ziyo Azamat Hamid o‘g‘li, tarix fanlari doktori, akademik
Sagdullayev Anatoliy Sagdullayevich, tarix fanlari doktori, akademik
Yusupova Diloram Yunusovna, tarix fanlari doktori, akademik

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI
Abdurahmonov Qalandar Xodjayevich, iqtisod fanlari doktori, akademik
Musayev Behzod Anvarovich, iqtisod fanlari nomzodi
To‘xliyev Nurislom, iqtisod fanlari doktori, akademik
G‘ulomov Saidahror Saidahmedovich, iqtisod fanlari doktori, akademik

09.00.00 – FALSAFA FANLARI
Nazarov Qiyom Normirzayevich, falsafa fanlari doktori, professor
Saifnazarov Ismoil Saifnazarovich, falsafa fanlari doktori, professor

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI
Mengliyev Baxtiyor Rajabovich, filologiya fanlari doktori, professor
Sirojiddinov Shuhrat Samariddinovich, filologiya fanlari doktori, akademik
Xidirov Rajab Gulmatovich, filologiya fanlari nomzodi, dotsent (Tojikiston)

11.00.00 – GEOGRAFIYA FANLARI
Nigmatov Asqar Nigmatullayevich, geografiya fanlari doktori, professor
Tojiyeva Zulxumor Nazarovna, geografiya fanlari doktori, professor

12.00.00 – YURIDIK FANLAR
Rustamboyev Mirzayusuf Hakimovich, yuridik fanlar doktori, professor
Saidov Akmal Xolmatovich, yuridik fanlar doktori, akademik
Xolmo'minov Jumanazar Toshtemirovich, yuridik fanlar doktori, professor
Qodirov Bobiromon Bekmurodovich, yuridik fanlar doktori, professor

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI
Djurayev Risboy Haydarovich, pedagogika fanlari doktori, akademik
Ibraimov Xolboy, pedagogika fanlari doktori, akademik
Musurmonova Oynisa, pedagogika fanlari doktori, professor
Umarov Bahrom Norboyevich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

14.00.00 – TIBBIYOT FANLARI
Akilov Xabibulla Ataullayevich, tibbiyot fanlari doktori, professor
Nazirov Feruz Gafurovich, tibbiyot fanlari doktori, akademik

15.00.00 – FARMATSEVTIKA FANLARI
Abdullabekova Viloyat Nurillabekovna, farmatsevtika fanlari doktori, professor
Tulaganov Abduqodir Abdurahmonovich, farmatsevtika fanlari doktori, professor

16.00.00 – VETERINARIYA FANLARI
Daminov Asadullo Suvonovich, veterinariya fanlari doktori, professor
Jabborov Shuhrat Abdumajidovich, veterinariya fanlari doktori, professor
G'afurov Aktam G'afurovich, veterinariya fanlari doktori, professor

17.00.00 – SAN'ATSHUNOSLIK FANLARI
Ahmedova Nigora Rahimovna, sanatshunoslik fanlari doktori, professor
Hakimov Akbar Abdullayevich, san'atshunoslik fanlari doktori, akademik

18.00.00 – ARXITEKTURA
Nozilov Dodo Avazovich, arxitektura fanlari doktori, professor
Uralov Axtam Sindarovich, arxitektura fanlari doktori, professor

19.00.00 – PSIXOLOGIYA FANLARI
Abdusamatov Hasanboy Usmonjon o'g'li, psixologiya fanlari doktori, professor
Barotov Sharif Ramazonovich, psixologiya fanlari doktori, professor
Karimova Vasila Mamanosirovna, psixologiya fanlari doktori, professor
Halimova Mashraboy Vohidovna, psixologiya fanlari doktori, professor
Lazar Drajeta, psixologiya fanlari doktori, professor, Belgrad, Serbiya
Karpinskiy Konstantin Viktorovich, psixologiya fanlari doktori, professor, Grodno, Belarussiya
Suletbayeva Ella Serikbayevna, psixologiya fanlari doktori, dotsent

22.00.00 – SOTSIOLOGIYA FANLARI
Bekmurodov Mansur Bobomurodovich, sotsiologiya fanlari doktori, professor
Toshmuhamedova Dilorom Gafurdjanovna, sotsiologiya fanlari doktori

23.00.00 – SIYOSIY FANLAR
Fayzullayev Alisher Omonullayevich, siyosiy fanlar doktori, professor
Hasanov Otabek Abdurashidovich, siyosiy fanlar doktori
Paxrutdinov Shukritdin Ilyasovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Omonov Baxtiyor Axtamovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Quronboyev Qahramon Qo'chqorovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Avazov Komil Xolliyevich, siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori

24.00.00 – ISLOMSHUNOSLIK FANLARI
Ibrohimov Ne'matulla, filologiya fanlari doktori, akademik
Islomov Zohidjon Mahmudovich, filologiya fanlari doktori, professor

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI
2026-yil
7-son

UDK: 37.091.3:811.111:004.9

Shermatova Ra'no O'ktam qizi,
Shahrisabz davlat pedagogika instituti mustaqil izlanuvchisi

Baxodirova Gulnoz Kamalovna,
Shahrisabz davlat pedagogika instituti bo'lim boshlig'i

INGLIZ TILINI O'QITISH JARAYONIDA VEB-KVESTLAR VA RAQAMLI KEYSLARDAN FOYDALANISH METODIKASINING NAZARIY ASOSLARI

Annotatsiya. Mazkur maqolada ingliz tilini o'qitish jarayonida veb-kvestlar va raqamli keys texnologiyalaridan foydalanish metodikasining nazariy asoslari tahlil qilingan. Tadqiqotda zamonaviy raqamli ta'lim muhiti sharoitida o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasi, tanqidiy fikrlashi, mustaqil ta'lim olish ko'nikmalari hamda raqamli savodxonligini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Veb-kvest va raqamli keys texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari, ularning didaktik xususiyatlari hamda ingliz tilini o'qitish samaradorligini oshirishdagi o'rni ilmiy-nazariy jihatdan asoslab berilgan. Shuningdek, ushbu texnologiyalarni samarali qo'llashning pedagogik va psixologik shartlari, jumladan, o'quv motivatsiyasi, metakognitiv strategiyalar, hamkorlikdagi ta'lim va o'qituvchining metodik tayyorgarligi masalalari tahlil etilgan.

Kalit so'zlar: veb-kvest, raqamli keys, ingliz tilini o'qitish metodikasi, raqamli ta'lim texnologiyalari, kommunikativ kompetensiya, tanqidiy fikrlash, mustaqil ta'lim.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ МЕТОДИКИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВЕБ-КВЕСТОВ И ЦИФРОВЫХ КЕЙСОВ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические основы методики использования веб-квестов и цифровых кейсов в процессе обучения английскому языку. Исследованы вопросы развития коммуникативной компетенции, критического мышления, навыков самостоятельного обучения и цифровой грамотности учащихся в условиях современной цифровой образовательной среды. Раскрыты педагогические возможности веб-квестов и цифровых кейс-технологий, их дидактические особенности и роль в повышении эффективности обучения английскому языку. Особое внимание уделено педагогическим и психологическим условиям эффективного применения данных технологий, включая учебную мотивацию,

метакогнитивные стратегии, организацию совместного обучения и методическую подготовку преподавателя.

Ключевые слова: веб-квест, цифровой кейс, методика обучения английскому языку, цифровые образовательные технологии, коммуникативная компетенция, критическое мышление, самостоятельное обучение.

THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE METHODOLOGY FOR USING WEBQUESTS AND DIGITAL CASES IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING

Abstract. This article analyzes the theoretical foundations of the methodology for using WebQuests and digital cases in English language teaching. The study highlights the importance of developing students' communicative competence, critical thinking, independent learning skills, and digital literacy within a modern digital educational environment. The pedagogical potential, didactic characteristics, and role of WebQuest and digital case technologies in improving the effectiveness of English language instruction are theoretically examined. Particular attention is paid to the pedagogical and psychological conditions for the effective implementation of these technologies, including learning motivation, metacognitive strategies, collaborative learning, and teachers' methodological competence.

Keywords: WebQuest, digital case, English language teaching methodology, digital educational technologies, communicative competence, critical thinking, independent learning.

Kirish. Bugungi kunda ta'lim tizimida kechayotgan globallashuv va raqamli transformatsiya jarayonlari xorijiy tillarni o'qitishning mazmuni, shakllari va metodlarini zamonaviy talablar asosida takomillashtirishni taqozo etmoqda. Zamonaviy jamiyatda chet tilini egallash nafaqat lingvistik bilimlarni o'zlashtirish, balki xalqaro muloqotda samarali ishtirok etish, turli madaniyat vakillari bilan hamkorlik qilish, axborotni izlash, tahlil etish va undan maqsadli foydalanish kompetensiyalarini shakllantirishning muhim omiliga aylanmoqda. Shu bois ingliz tilini o'qitish jarayonida o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasi, tanqidiy fikrlashi, ijodiy yondashuvi, muammoli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish hamda uzluksiz ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladigan innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish dolzarb ilmiy-amaliy masalalardan biri hisoblanadi.

XXI asr ta'lim konsepsiyalarida o'quvchi tayyor bilimlarni passiv o'zlashtiruvchi emas, balki bilimlarni mustaqil izlovchi, tahlil qiluvchi, amaliyotda qo'llovchi va o'z ta'lim faoliyatini samarali boshqara oladigan faol subyekt sifatida e'tirof etiladi. Ushbu yondashuv ta'lim jarayonini o'quvchi markazli tashkil etishni hamda raqamli pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanishni talab etadi. Shu

nuqtayi nazardan, veb-kvest va raqamli keys texnologiyalari ingliz tilini o‘qitishda ta’limning interaktivligi, amaliy yo‘naltirilganligi va kompetensiyaviy yondashuvni ta’minlovchi innovatsion vositalar sifatida alohida ahamiyat kasb etadi.

Veb-kvest texnologiyasi o‘quvchilarning internet manbalari bilan maqsadli ishlashi, axborotni izlash, saralash, tahlil qilish, baholash va olingan ma’lumotlar asosida mustaqil xulosalar hamda amaliy mahsulot yaratish faoliyatini tashkil etishga xizmat qiladi. Raqamli keys texnologiyasi esa real yoki modellashtirilgan kommunikativ vaziyatlarni tahlil qilish, muammoning sabablarini aniqlash, muqobil yechimlarni ishlab chiqish va asoslangan qarorlar qabul qilish orqali o‘quvchilarning kommunikativ, analitik va refleksiv kompetensiyalarini rivojlantirishga imkon yaratadi. Mazkur texnologiyalarni birlashtiruvchi asosiy xususiyat ta’lim jarayonini faol, hamkorlikka asoslangan, muammoli va amaliy faoliyat shakliga aylantirishdan iborat.

Xalqaro pedagogik tadqiqotlarda veb-kvest va raqamli keyslardan foydalanish o‘quvchilarning o‘quv motivatsiyasini oshirish, mustaqil ta’lim strategiyalarini rivojlantirish, tanqidiy fikrlash, hamkorlikda ishlash hamda kommunikativ faoliyatini faollashtirishda yuqori samaradorlikka ega ekanligi ta’kidlanadi. Kompetensiyaviy yondashuv doirasida axborot bilan ishlash, ijodiy fikrlash, muammolarni hal etish va raqamli savodxonlik kabi ko‘nikmalarni rivojlantirish zamonaviy ta’limning ustuvor yo‘nalishlari sifatida e’tirof etilmoqda.

O‘zbekistonda ham ta’lim tizimini raqamlashtirish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini ta’lim jarayoniga keng joriy etish hamda ilg‘or xalqaro tajribalarni milliy ta’lim tizimiga integratsiya qilish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ta’lim sohasiga oid normativ-huquqiy hujjatlarda raqamli texnologiyalar asosida ta’lim sifatini oshirish, innovatsion o‘qitish metodlarini amaliyotga tatbiq etish hamda zamonaviy kompetensiyalarga ega mutaxassislarni tayyorlash vazifalari belgilab berilgan.

Shu bilan birga, umumiy o‘rta ta’lim maktablarida ingliz tilini o‘qitishda veb-kvest va raqamli keys texnologiyalaridan foydalanishning ilmiy-metodik asoslari, ularning didaktik imkoniyatlari, pedagogik samaradorligi hamda qo‘llash mexanizmlarini kompleks tadqiq etishga ehtiyoj saqlanib qolmoqda. Mazkur maqolada ingliz tilini o‘qitish jarayonida veb-kvest va raqamli keys texnologiyalaridan foydalanish metodikasining nazariy asoslari tahlil qilinib, ularning kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish, mustaqil ta’limni tashkil etish va ta’lim samaradorligini oshirishdagi pedagogik imkoniyatlari ilmiy-nazariy jihatdan yoritiladi.

Adabiyotlar sharhi. Ingliz tilini o‘qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalasi zamonaviy pedagogika hamda chet tillarni o‘qitish metodikasining ustuvor ilmiy yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqotlarda raqamli ta’lim vositalarini o‘quv jarayoniga integratsiya qilish o‘quvchilarning bilish faolligini oshirish, mustaqil ta’lim olish ko‘nikmalarini rivojlantirish hamda

kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirishning muhim omili sifatida e'tirof etiladi [1; 2].

Raqamli ta'limning nazariy asoslarini izohlashda R. Mayer tomonidan ishlab chiqilgan multimedia ta'lim nazariyasi alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu nazariyaga ko'ra, ta'lim samaradorligi axborotni vizual va verbal kanallar orqali uyg'un tarzda taqdim etish, kognitiv yuklamani maqbul darajada tashkil etish hamda o'quvchining psixologik xususiyatlarini hisobga olish bilan belgilanadi. Mazkur yondashuv veb-kvest va raqamli keyslarni loyihalashda metodologik asos bo'lib xizmat qiladi, chunki multimedia vositalaridan maqsadli foydalanish o'quv materialining samarali o'zlashtirilishini ta'minlaydi [3].

Veb-kvest texnologiyasining ilmiy-metodik asoslari B. Dodge tomonidan ishlab chiqilgan bo'lib, unda internet resurslariga tayangan holda tadqiqot va muammoli faoliyatni tashkil etish modeli taklif etilgan. Ushbu texnologiya o'quvchilarni tayyor axborotni passiv qabul qilishdan ko'ra, ma'lumotlarni izlash, tanlash, tahlil qilish, baholash va ular asosida yangi bilim hamda amaliy natija yaratishga yo'naltiradi. Shu jihatdan veb-kvestlar tanqidiy fikrlash, axborot savodxonligi, ijodkorlik va mustaqil ta'lim kompetensiyalarini rivojlantirishning samarali pedagogik vositasi sifatida baholanadi [4].

Raqamli keys texnologiyasi muammoli ta'lim va case-study metodologiyasiga asoslanib, o'quvchilarni real yoki modellashtirilgan vaziyatlarni tahlil qilish, muammoning mohiyatini aniqlash, muqobil yechimlarni ishlab chiqish hamda asoslangan qarorlar qabul qilishga o'rgatadi. Ingliz tilini o'qitish amaliyotida raqamli keyslardan foydalanish kommunikativ vaziyatlarni modellashtirish, nutqiy faoliyatni faollashtirish, muloqot strategiyalarini rivojlantirish va madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyani shakllantirish imkonini beradi [5].

O'quvchilarning o'quv motivatsiyasi va mustaqil faoliyatini tushuntirishda E. Deci va R. Ryan tomonidan ishlab chiqilgan o'zini o'zi belgilash (Self-Determination) nazariyasi muhim nazariy asos hisoblanadi. Mazkur nazariyaga ko'ra, ta'lim faoliyatining samaradorligi avtonomiya, kompetentlik va ijtimoiy aloqadorlik ehtiyojlarining qondirilishiga bog'liq. Veb-kvest va raqamli keys texnologiyalari o'quvchilarga mustaqil tanlov qilish, hamkorlikda ishlash va o'z qarorlarini asoslash imkonini yaratishi orqali ichki motivatsiyani kuchaytiradi [6].

Metakognitiv yondashuvning nazariy asoslari J. Flavell va B. Zimmerman tadqiqotlarida keng yoritilgan. Olimlarning ta'kidlashicha, samarali ta'lim o'quvchining o'z faoliyatini rejalashtirish, nazorat qilish, monitoring qilish va baholash qobiliyatiga bevosita bog'liq. Veb-kvest hamda raqamli keyslarni bajarish jarayonida o'quvchilar axborot izlash strategiyalarini tanlaydi, manbalarning ishonchliligini baholaydi, o'z faoliyati natijalarini tahlil qiladi va refleksiya olib boradi. Bu esa metakognitiv kompetensiyalarning rivojlanishiga xizmat qiladi [7; 8].

L. S. Vygotskiyning madaniy-tarixiy nazariyasi ham raqamli hamkorlikka asoslangan ta'lim texnologiyalarining pedagogik mohiyatini tushuntirishda muhim nazariy asoslardan biridir. Ushbu nazariyaga ko'ra, bilimlar ijtimoiy hamkorlik va

muloqot jarayonida shakllanadi hamda rivojlanadi. Veb-kvest va raqamli keys texnologiyalari guruhli faoliyat, o‘zaro fikr almashish, muhokama va hamkorlikda muammolarni hal etish orqali mazkur tamoyillarni amaliyotga tatbiq etadi [9].

Xalqaro ta’lim tashkilotlari tomonidan ishlab chiqilgan konseptual hujjatlarda ham XXI asr kompetensiyalarini rivojlantirish, raqamli savodxonlikni shakllantirish, tanqidiy fikrlashni qo‘llab-quvvatlash hamda innovatsion pedagogik texnologiyalarni ta’lim jarayoniga integratsiya qilish zamonaviy ta’limning ustuvor yo‘nalishlari sifatida qayd etilgan [10; 11]. O‘zbekistonda ham ta’lim tizimini raqamlashtirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etish va ilg‘or xalqaro tajribalarni milliy ta’lim tizimiga integratsiya qilish bo‘yicha izchil islohotlar amalga oshirilmoqda [12; 13].

Umuman olganda, ilmiy adabiyotlar tahlili veb-kvest va raqamli keys texnologiyalari ingliz tilini o‘qitishda kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish, tanqidiy va ijodiy fikrlashni shakllantirish, mustaqil ta’lim faoliyatini tashkil etish hamda o‘quvchilarning raqamli savodxonligini oshirishda yuqori pedagogik salohiyatga ega ekanligini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, mazkur texnologiyalarni umumiy o‘rta ta’lim maktablarida qo‘llashning metodik mexanizmlari, didaktik shart-sharoitlari va samaradorligini chuqur o‘rganish dolzarb ilmiy vazifalardan biri bo‘lib qolmoqda.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqot ingliz tilini o‘qitish jarayonida veb-kvest va raqamli keys texnologiyalaridan foydalanish metodikasining nazariy asoslarini aniqlashga qaratilgan bo‘lib, unda pedagogik tadqiqotlarning umumilmiy tamoyillari hamda zamonaviy raqamli ta’lim konsepsiyalariga tayanildi. Tadqiqotning metodologik asosini kompetensiyaviy, tizimli, faoliyatga yo‘naltirilgan va axborot-kommunikatsion yondashuvlar tashkil etdi.

Kompetensiyaviy yondashuv doirasida ingliz tilini o‘qitish jarayoni o‘quvchilarda nafaqat til bilimlari va nutqiy ko‘nikmalarni, balki kommunikativ kompetensiya, tanqidiy fikrlash, mustaqil ta’lim olish, muammolarni hal etish hamda raqamli savodxonlikni rivojlantirish vositasi sifatida talqin qilindi. Ushbu yondashuv XXI asr kompetensiyalarini shakllantirishga qaratilgan xalqaro ta’lim konsepsiyalari, jumladan, OECD tavsiyalariga mos keladi [10; 14].

Tizimli yondashuv asosida veb-kvest va raqamli keys texnologiyalari ingliz tilini o‘qitishning alohida vositasi sifatida emas, balki ta’limning maqsadi, mazmuni, metodlari, vositalari va natijalarini o‘zaro bog‘lovchi yaxlit pedagogik tizimning tarkibiy elementi sifatida tahlil qilindi. Mazkur yondashuv ta’lim jarayonining barcha komponentlari o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni aniqlash va texnologiyalarning didaktik imkoniyatlarini kompleks baholash imkonini berdi [14].

Tadqiqotning nazariy qismida ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, umumlashtirish va tizimlashtirish metodlaridan foydalanildi. Xususan, raqamli ta’lim texnologiyalari, veb-kvest, raqamli keys, multimedia asosida o‘qitish, metakognitiv rivojlanish hamda mustaqil ta’limga oid mahalliy va xorijiy ilmiy manbalar o‘rganildi. Adabiyotlar tahlili asosida mazkur texnologiyalarning

pedagogik imkoniyatlari, didaktik xususiyatlari va ingliz tilini o‘qitishda qo‘llash shart-sharoitlari aniqlashtirildi [1; 4].

Qiyosiy tahlil metodi yordamida an’anaviy o‘qitish usullari bilan raqamli texnologiyalarga asoslangan ta’lim shakllarining o‘ziga xos jihatlari taqqoslandi. Tahlil natijalari veb-kvestlarning, asosan, axborotni izlash, saralash, tahlil qilish va tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirishga yo‘naltirilganligini, raqamli keyslarning esa muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, kommunikativ faoliyatni faollashtirish hamda asoslangan qaror qabul qilish kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qilishini ko‘rsatdi [5].

Faoliyatga yo‘naltirilgan yondashuv tadqiqotning muhim metodologik tamoyillaridan biri sifatida qaraldi. Mazkur yondashuvga ko‘ra, o‘quvchi tayyor bilimlarni passiv o‘zlashtiruvchi emas, balki faol izlanish, hamkorlik va amaliy faoliyat orqali bilimlarni egallovchi subyekt hisoblanadi. Ushbu tamoyil L. S. Vygotskiyning madaniy-tarixiy rivojlanish nazariyasi bilan uyg‘un bo‘lib, ta’lim jarayonida ijtimoiy hamkorlik, muloqot va qo‘llab-quvvatlovchi ta’lim muhitining ahamiyatini asoslaydi [9].

Tadqiqotda multimedia ta’lim nazariyasi, o‘zini o‘zi boshqarib o‘rganish (self-regulated learning) hamda metakognitiv rivojlanish konsepsiyalaridan ham metodologik asos sifatida foydalanildi. Xususan, R. Mayerning multimedia ta’lim nazariyasi raqamli ta’lim materiallarini loyihalash va taqdim etish tamoyillarini belgilashda, E. Deci va R. Ryanning o‘zini o‘zi belgilash nazariyasi esa o‘quv motivatsiyasi hamda mustaqil ta’lim faoliyatining psixologik mexanizmlarini izohlashda nazariy asos bo‘lib xizmat qildi [3; 6]. Shuningdek, J. Flavell va B. Zimmerman tomonidan ishlab chiqilgan metakognitiv yondashuv o‘quvchilarning o‘z o‘quv faoliyatini rejalashtirish, monitoring qilish va baholash jarayonlarini tahlil etishda qo‘llanildi [7; 8].

Tadqiqot natijalarining ilmiy ishonchliligini ta’minlash maqsadida ilmiy manbalarni tanqidiy tahlil qilish, nazariy qarashlarni qiyoslash, umumlashtirish va tizimlashtirish usullaridan kompleks foydalanildi. Mazkur metodologik yondashuvlar asosida ingliz tilini o‘qitishda veb-kvest va raqamli keys texnologiyalaridan foydalanishning didaktik imkoniyatlari, pedagogik shart-sharoitlari hamda ularni samarali qo‘llashning metodik asoslari ilmiy jihatdan asoslab berildi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, ingliz tilini o‘qitish jarayonida veb-kvestlar va raqamli keys texnologiyalaridan foydalanish o‘quvchilarning nafaqat til kompetensiyalarini, balki XXI asr uchun zarur bo‘lgan kognitiv, kommunikativ va raqamli ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Nazariy manbalar tahlili asosida mazkur texnologiyalarning samaradorligi ularning o‘quvchini faol ta’lim subyekti sifatida shakllantirish imkoniyati bilan belgilanadi.

Veb-kvestlar va raqamli keyslarning didaktik imkoniyatlarini tahlil qilish natijasida ularning umumiy jihati o‘quvchilarni mustaqil izlanish, axborot bilan ishlash va amaliy vazifalarni bajarishga yo‘naltirishdan iborat ekanligi aniqlandi.

Shu bilan birga, mazkur texnologiyalar o‘zining metodik maqsadi va ta’lim jarayonidagi funksiyalariga ko‘ra farqlanadi. Veb-kvestlar asosan axborotni izlash, saralash, tahlil qilish va yangi ta’lim mahsulotini yaratishga yo‘naltirilgan bo‘lsa, raqamli keyslar muammoli vaziyatlarni hal etish, fikr almashish va asoslangan qaror qabul qilish jarayonlariga xizmat qiladi. Tahlil natijalari quyidagi jadvalda umumlashtirilgan.

Veb-kvestlar va raqamli keyslarning pedagogik xususiyatlari

Mezoni	Veb-kvestlar	Raqamli keyslar
Asosiy yo‘nalishi	Axborotni izlash va tadqiqot faoliyati	Muammoli vaziyatlarni tahlil qilish
Ta’lim modeli	Izlanishga asoslangan ta’lim	Vaziyatli va muammoli ta’lim
O‘quvchi faoliyati	Ma’lumotlarni qidirish, saralash, umumlashtirish	Qaror qabul qilish, bahslashish, xulosa chiqarish
Rivojlantiruvchi kompetensiyalar	Raqamli savodxonlik, tadqiqotchilik, mustaqil o‘rganish	Kommunikativ kompetensiya, analitik fikrlash, argumentatsiya
Ingliz tilidagi amaliy ahamiyati	Til materiallarini mustaqil o‘zlashtirish va taqdimot qilish	Real kommunikativ vaziyatlarda tilni qo‘llash
Yetakchi metodik tamoyil	Axborotga asoslangan izlanish	Muammoga asoslangan o‘rganish

Jadval tahlili shuni ko‘rsatadiki, veb-kvest va raqamli keys texnologiyalarini qarama-qarshi emas, balki bir-birini to‘ldiruvchi metodik vositalar sifatida ko‘rib chiqish maqsadga muvofiqdir. Masalan, ingliz tili darslarida dastlab veb-kvest orqali o‘quvchilarga mavzu bo‘yicha mustaqil axborot to‘plash vazifasi berilishi, keyingi bosqichda esa raqamli keys yordamida ushbu ma’lumotlarni amaliy kommunikativ vaziyatda qo‘llash imkoniyati yaratilishi mumkin.

Tadqiqot davomida aniqlangan yana bir muhim natija shundan iboratki, mazkur texnologiyalarning samaradorligi texnik vositalarning mavjudligi bilan emas, balki ularning pedagogik maqsadga muvofiq loyihalashtirilishi bilan belgilanadi. R. Mayerning multimedia ta’lim nazariyasiga ko‘ra, raqamli materiallardan foydalanishda axborot hajmini me’yorlash, mazmun va shakl o‘rtasidagi muvofiqlikni ta’minlash o‘quvchilarning kognitiv yuklamasini kamaytiradi [10]. Shu nuqtayi nazardan, veb-kvest va raqamli keyslarni ishlab chiqishda ortiqcha axborot yuklamasidan qochish hamda aniq o‘quv maqsadlarini belgilash zarur.

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, ushbu texnologiyalar o‘quvchilarning motivatsiyasiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Deci va Ryan tomonidan ilgari surilgan

o‘zini o‘zi belgilash nazariyasiga ko‘ra, o‘quvchi faoliyatida mustaqillik, tanlov imkoniyati va hamkorlik mavjud bo‘lsa, uning ichki motivatsiyasi oshadi [6]. Veb-kvestlar o‘quvchilarga mustaqil izlanish imkoniyatini bersa, raqamli keyslar guruhli muhokama va hamkorlikdagi qaror qabul qilish jarayonlarini tashkil etadi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari veb-kvest va raqamli keyslarning metakognitiv rivojlanishga ta’sirini ko‘rsatdi. O‘quvchilar mazkur faoliyat jarayonida ma’lumot qidirish strategiyalarini tanlaydi, o‘z faoliyatini nazorat qiladi va natijalarni baholaydi. Bu jarayon J. Flavell va B. Zimmerman tomonidan ilgari surilgan metakognitiv nazorat va o‘zini o‘zi boshqarib o‘rganish tamoyillariga mos keladi [7; 8].

Ingliz tilini o‘qitish amaliyotida raqamli keyslar ayniqsa kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda katta imkoniyatlarga ega. Chunki til o‘rganish jarayonida o‘quvchi faqat grammatik qoidalarni bilishi emas, balki turli vaziyatlarda fikrini ifodalash, muammoni muhokama qilish va muloqot strategiyalaridan foydalanishni ham o‘rganishi lozim. Shu jihatdan raqamli keyslar real hayotga yaqin kommunikativ vaziyatlarni modellashtirish imkonini beradi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari ingliz tilini o‘qitish jarayonida veb-kvest va raqamli keys texnologiyalaridan foydalanish o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyasi, tanqidiy fikrlashi, mustaqil ta’lim olish ko‘nikmalari hamda raqamli savodxonligini rivojlantirishda yuqori pedagogik salohiyatga ega ekanligini ko‘rsatdi. Ushbu texnologiyalar ta’lim jarayonini o‘quvchi markazli, interaktiv va amaliy faoliyatga yo‘naltirilgan shaklda tashkil etishga xizmat qiladi.

Nazariy tahlillar natijasida veb-kvest texnologiyasi o‘quvchilarning axborotni izlash, saralash, tahlil qilish, baholash va tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantirishga, raqamli keys texnologiyasi esa real yoki modellashtirilgan kommunikativ vaziyatlarni tahlil qilish, muammolarni hal etish, asoslangan qarorlar qabul qilish hamda samarali muloqotni tashkil etish kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qilishi aniqlandi.

Tadqiqot shuni tasdiqladiki, mazkur texnologiyalarning pedagogik samaradorligi ularni oddiy raqamli vosita sifatida emas, balki aniq didaktik maqsadlar, kompetensiyaviy yondashuv va faol ta’lim tamoyillari asosida loyihalashtirilgan metodik tizim sifatida qo‘llash bilan bevosita bog‘liq. Bunda o‘qituvchining metodik va raqamli kompetensiyasi, sifatli elektron ta’lim resurslarini tanlash hamda o‘quvchilarning faol va hamkorlikdagi ishtirokini ta’minlash muhim omillar hisoblanadi. Umuman olganda, veb-kvest va raqamli keys texnologiyalarini uyg‘unlashtirgan holda qo‘llash ingliz tilini o‘qitishda shaxsga yo‘naltirilgan, kompetensiyaviy va faoliyatga asoslangan ta’lim yondashuvlarini samarali amalga oshirish imkonini beradi. Mazkur texnologiyalardan tizimli foydalanish nafaqat o‘quvchilarning til va kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantiradi, balki ularni zamonaviy raqamli ta’lim muhitida mustaqil o‘rganish, axborot bilan ishlash va kasbiy faoliyatga tayyorlashning muhim pedagogik shartlaridan biri sifatida namoyon bo‘ladi. Kelgusidagi tadqiqotlarda veb-kvest va

raqamli keys texnologiyalarini umumiy o‘rta ta’lim maktablari hamda oliy ta’lim muassasalarida eksperimental-sinov asosida joriy etish, ularning ingliz tili bo‘yicha o‘quv natijalari va kompetensiyalar rivojiga ta’sirini empirik jihatdan baholash maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Chapelle C. A. Computer Applications in Second Language Acquisition. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.

2. Warschauer M., Healey D. Computers and Language Learning: An Overview // Language Teaching. 1998. Vol. 31(2). P. 57–71.

3. Mayer R. E. Multimedia Learning. 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2021.

4. Dodge B. Some Thoughts About WebQuests. San Diego State University, 1997.

5. Jonassen D. H. Learning to Solve Problems: A Handbook for Designing Problem-Solving Learning Environments. New York: Routledge, 2011.

6. Deci E. L., Ryan R. M. Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness. New York: Guilford Press, 2017.

7. Flavell J. H. Metacognition and Cognitive Monitoring: A New Area of Cognitive-Developmental Inquiry // American Psychologist. 1979. Vol. 34(10). P. 906–911.

8. Zimmerman B. J. Attaining Self-Regulation: A Social Cognitive Perspective // Handbook of Self-Regulation. San Diego: Academic Press, 2000. P. 13–39.

9. Vygotsky L. S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge: Harvard University Press, 1978.

10. OECD. The Future of Education and Skills 2030: OECD Learning Compass 2030. Paris: OECD Publishing, 2019.

11. UNESCO. Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education. Paris: UNESCO Publishing, 2021.

12. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PF–5847-son “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida” Farmoni. 2019-yil 8-oktabr.

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI

2026-yil
7-son

Muassis - "FAN VA INNOVATSIYA YANGILIKLARI" MCHJ
Jurnal hamkori - «PROFI UNIVERSITY»

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2024-yil 24-may kuni № 454068-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Jurnal 2024-yilda tashkil etilgan, 1 oyda bir marta o'zbek, tojik, qozoq, qirg'iz, qoraqalpoq, rus va ingliz tillarida nashr etiladi.

Tahririyat manzili: 190110, Toshkent shahri Uchtepa tumani, Bog'iston MFY, 14-mavze, 8-uy.

Telefonlar: +998 90 749 00 00
+998 90 749 77 77
+998 91 902 05 01
E-mail: saen_2024@mail.ru
Jurnal sayti: www.saen.uz
Telegram kanali: **https://t.me/saen_2024**

Maqolada keltirilgan fakt va ma'lumotlarning to'g'riligi uchun mualliflar mas'uldirlar.

"Fan va ta'lim yangiliklari" ilmiy-amaliy jurnali Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining qarori (25.08.2025 y., №374/5) bilan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

ISSN: 3093-8694